

1/2017

květen
červen
červenec

I . ročník

ZHOŘ

ART

**Populárně vědecký občasník
zaměřený na kulturu, umění a výtvarnou pedagogiku**

Vydává **Sdružení výtvarných umělců Dr. Igora Zhoře** Uherské Hradiště
ve spolupráci s uměleckými spolky ČR a osobnostmi VIP
s bohatými zkušenostmi na poli a kolbištích kulturní fronty.

© ART – TISK ŠUMICE 2017

ZHOŘ art

**Populárně vědecký občasník
zaměřený na kulturu, umění
a výtvarnou pedagogiku**

**Vydává
Sdružení výtvarných umělců
prof. Dr. Igora Zhoře**

Elektronický časopis určený pro příznivce a sympatizanty učení J. A. Komenského, výtvarného pedagoga Dr. Igora Zhoře a pro milovníky umění časů blahé paměti. Časopis je nezávislý a jeho obsahem jsou pouze nepopíratelná a nezvratitelná fakta, vycházející z doložitelných historických a dějepisných skutků a pravd založených na logice a racionální věcné argumentaci. Nevyhýbá se aktualitám a problematice současnosti. Časopis vychází v programu PDF.

Adresa redakce:

68731 ŠUMICE 110, okres Uherské Hradiště
Telefon (mobil): 723 920 492; 603 98 45 69 .

Příspěvky od vybraných dopisovatelů, přihlášky do sdružení a k účasti na diskuzích, lze redakci zasílat po telefonické dohodě nebo na e-mail adresu: oldrich.palenicek@gmail.com

Uveřejněné obrazové i textové materiály využívají povolených webových stránek, soukromých sbírkových archivů a knihoven.

Šéfredaktor:

PaedDr. Oldřich Páleníček, dr.h.c.

**Časopis vychází zdarma, šíření e-mailem
povoleno, kopírování zapovězeno!**

**OBSAH čísla 1/2017
květen, červen, červenec**

KALENDÁRIUM.....	2
ÚVODNÍ SLOVO	6
KDO BYL DR.IGOR ZHOŘ?..	7
UMÍME ČÍST, PSÁT, POČÍTAT A CO TAKHLE KRESLIT?....	7
VSTUP DO STUDIA TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ letem – světem.....	8
Kultura a civilizace	
Kontinuita duševní a fyzické činnosti	
Dějiny umění a kultura bydlení	
Abstraktní myšlení	
Kniha – učebnice – encyklopedie	
Řemeslo a dílenská práce	
Duchovní a materiální podstata	
Intelektuální a rukodělná práce	
Moderní materiály v praxi	
Kniha a moderní masmédia	
Řemeslo a manuální zručnost	
Starí mistři	
Umění volné a užité	
Význam rodiny – dějiny a současnost	
Co je globalizace?	
Význam školy a sebevzdělávání	
Transcendence a imaginárno	
Ke studiu výtvarné výchovy	
FUNKCE UMĚNÍ VE SPOLEČNOSTI	16
Jak vzniká umělecké dílo?	
Základní typy uměleckých děl	
SOUSTAVA UMĚNÍ.....	17
Funkce architektury	
Funkce sochařství	
Funkce malířství	
Redakční uzávěrka příštího čísla 30. září 2017	

Z příštího čísla: Druhy umění a jejich
specifika – Jiří Bělohávek – Olbram
Zoubek a další

KALENDÁRIUM

KVĚTEN

- 1.5.1953 – **Televizní studio Praha zahájilo první zkušební provoz**
- 2.5.1925 - + **JAN ŠTURSA** – čs. sochař
- 5.5.1846 - * **HENRYK SIENKIEWICZ** – polský spisovatel
- 5.5.1943 - + **FRANTIŠEK XAVER SVOBODA** – čs. spisovatel
- 5.5.1846 - * **HENRYK SIENKIEWICZ** - polský spisovatel
- 6.5.1916 - + **STANISLAV SUCHARDA** – čs. sochař
- 6.5.1903 - + **BENEŠ METOD KULDA** – národní buditel, na popud Fr.Sušila sběratel
valašských pohádek
- 6.5.1853 - * **EDUARD VOJAN** – čs. herec – vynikající tragéd
- 7.5.1893 - + **BŘETISLAV BARTOŠ** – malíř, grafik a první ilustrátor
Slezských písní Petra Bezruče – žák Hanuše Schweigra
- 7.5.1973 - + **EGON HOSTOVSKÝ** - čs. spisovatel a diplomat
- 7.5.1840 - * **PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ** - ruský skladatel
- 7.5.1833 - * **JOHANES BRAHMS** – něm. skladatel
- 8.5.1945 – **skončila II. sv.válka**
- 8.5.1903 - + **PAUL GAUGUIN** – franc. malíř, grafik a řezbář – expresionista
- 9.5.1805 - + **FRIEDRICH von SCHILLER** – něm. básník a dramatik
- 10.5.1910 - * **ANTONÍN STRNADEL** – čs. malíř a grafik – ilustrátor
- 11.5.1888 - * **IRVING BERLIN** – amer. skladatel ruského původu,
zakladatel moderní populární hudby a světových evegrínů...
- 12.5.1946 - + **VÁCLAV ŠPÁLA** – čs.malíř
- 12.5.1820 - * **JOSEF MÁNES** – čs. malíř a ilustrátor
- 14.5.1998 - + **FRANK SINATRA** – amer.zpěvák
- 14.5.1316 - * **KAREL IV.** – král český, císař římský
- 14.5.1863 - * **VILÉM MRŠTÍK** – čs.spisovatel
- 16.5.1913 - * **ZDENĚK PLUHAŘ** - čs.spisovatel - romanopisec
- 17.5.1903 - + **KAREL ŠEBOR** – čs.skladatel a dirigent , příznivec Bedřicha Smetany
- 18.5. – **MEZINÁRODNÍ DEN MUZEÍ**
- 18.5.1920 - * **PAPEŽ KAN PAVEL II. – KAROL WOJTYLA,**
básník, dramatik, první neitalský papež
- 20.5.1886 - * **JAN RYPKA** – čs, orientalista, prof. UK
- 20.5.1896 - + **CLARA SCHUMANNOVÁ** – něm.klavíristka
- 21.5.1933 – * **ERAZIM KOHÁK** – filosof, publicista, politolog
- 22.5.1813 - * **RICHARD WAGNER** – něm. hud. skladatel
- 22.5.2016 - + **ADOLF BORN** – čs. malíř, grafik.
- 23.5.2016 - + **ZDENĚK MÉZL** - čs. grafik - dřevorytec
- 22.5.1885 - + **VICTOR HUGO** – fr. spisovatel, básník a dramatik
- 23.5.1906 - + **HENRIK IBSEN** – nors. dramatik
- 23.5.1923 - * **JAROSLAV KALIVODA** – malíř s valašskou tematikou
- 23.5.1906 - + **HENRIK IBSEN** – norský dramatik
- 26.5.1900 - * **VÍTĚZSLAV NEZVAL** – čs. básník, dramatik,
zakladatel 1.čs.surrealistické skupiny

29.5.1896 - * **ELSA TRIOLETOVÁ** – franc. spisovatelka
 29.5.1951 - + **JOSEF BOHUSLAV FOERSTER** – čs.skladatel a varhaník
 29.5.1935 - + **JOSEF SUK** – čs. hud. skladatel a houslista
 30.5.1778 - + **FRANCOIS VOLTAIRE** – franc. osvícenec – filosof a básník
 30.5.1640 - + **PETER PAUL RUBENS** – vlámský malíř (Holandsko)
 31.5.1868 - + **FRANTIŠEK SUŠIL** – sběratel lidových písní, kněz
 31.5.2017 - + **JIRÍ BĚLOHLÁVEK** – významný český dirigent

ČERVEN

1.6.1942 - + **VLADISLAV VANČURA** – čs. spisovatel
 2.6.1922 - + **JOSEF VÁCLAV MYSLBEK** – významný čs. sochař
 2.6.1952 - * **BOHUMIL MATHESIUS** – čs. básník a překladatel
 3.6.1932 - + **RUDOLF KREMLÍČKA** – čs. malíř
 3.6.1875 - + **GEORGE BIZET** – franc. skladatel
 4.6.1922 - * **VALJA STÝBLOVÁ** – čs. prozaička a lékařka
 3.6.1801 - * **FRANTIŠEK ŠKROUP** – čs.skladatel a dirigent
 3.6.1971 - + **RUDOLF HLAVICA** – sochař
 4.6.1931 - * **JAN ZÁBRANA**, čs.básník a prozaik
 5.6.1896 - * **VLASTA FIALOVÁ** – historička
 5.6.1896 - + **VLASTA FIALOVÁ** , historička
 6.6.1961 - + **FRANTIŠEK TRÁVNÍČEK** – čs. jazykovědec, filolog
 6.6. 1996 - + **VLADIMÍR KARFÍK** – architekt (čestný občan Bystřice pod Hostýnem)
 6.6.1987 - + **EDUARD PETIŠKA** – čes. básník a prozaik
 7.6.1781 - **Pololožen základní kámen STAVOVSKÉHO DIVADLA V PRAZE**
(Otevřeno 21.4.1783)
 7.6.1961 - + **KARLA VOBÍŠOVÁ** – první čs. sochařka
 (pomník E.Krásnohorské na Karlově nám. V Praze)
 7.6.1882 - * - **RUDOLF TĚSNOHLÍEK** – čs. básník a novinář
 7.6.1952 - * **VÁCLAV HUDEČEK** – čs. houslový virtuos
 7.6.1835 - * **ADOLF HEYDUK** – čs. básník a dramatik
 9.6.1411 - **MISTR JERONYM PRAŽSKÝ veřejně spálil tabulku**
s odpustky papeže XXIII. na Novém Městě pražském
 10.6.1791 - * **VÁCLAV HANKA** – čs. básník, literární historik a vědec
 8.6.1781 - * **GEORGE STEPHENSOM** – angl. vynálezce lokomotivy
 10.6. 1415 – **MISTR JAN HUS** napsal svůj poslední dopis z Kostnice věrným Čechům
 11.6.1776 - * **JOHN CONSTABLE** – angl. malíř
 11.6.1906 - + **FRANTIŠEK BARTOŠ** – čs.národopisec
 11.6.1881 - **Otevřeno Národní divadlo v Praze - za dva měsíce a jeden den divadlo**
vyhořelo
 12.6.1930 - * **ADOLF BORN** – čs. grafik a ilustrátor
 12.6.1946 - + **KAREL TOMAN** – čs. básník
 12.6.1912 - + **ZIKMUND WINTER** – čs. spisovatel a básník
 13.6.1881 - * **OTAKAR ŠPANIEL**, - **čs.sochař a medailér**
 13.6.1961 - + **KAREL ENGLIŠ** – čs.politik, filosof
 14.6.1936 - + **K.H.CHESTERTON** – angl. spisovatel
 14.6.1978 - * **FRANTIŠEK PALACKÝ** – náš největší národní historik.
 Zakladatel uměleckého spolku SVATOBOR

15.6.1991 - + **VILÉM REICHMANN** – fotograf a malíř
 16.6.1940 - + **VÍTĚZSLAVA KAPRÁLOVÁ** – čs. dirigentka a skladatelka
 17.6.1846 - + **J.B.GASPARD-DEBURAU** – franc. nim českého původu
 17.6.2006-+ **VLASTA PRŮCHOVÁ** – zpěvačka
 17.6.1882 - * **IGOR STRAVINSKIJ** – ruský skladatel
 17.6.1912 - + **HANUŠ SCHWEIGER** – čs.malíř, grafik a ilustrátor
 19.6.1886 - * **RUDOLF KREMLIČKA** - čs.malíř
 19.6.1926 - * **JOSEF NESVADBA** – čs. lékař a spisovatel
 19.6.1905 - * **JIRÍ VOSKOVEC** – čs.divadelní a film.herec
 19.6.1941 - * **VÁCLAV KLAUS** – čs. president, ekonom
 21.6.1950 - + **FRANTIŠEK TÁBORSKÝ** – básník, spisovatel, překladatel ,
 národopisec moravský
 21.6.1621- + **POPRAVA 27 ČESKÝCH PÁNŮ STAVOVSKÉHO POVSTÁNÍ
 NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ V PRAZE**
 21.6.1905 - * **JEAN PAULE SARTRE** – franc. spisovatel, dramatik a filosof
 24.6.1901 * **MARIE PODEŠVOVÁ** – čs. spisovatelka
 26.6.1891 - * **VLADISLAV VANČURA**, čs. spisovatel a dramatik
 26.6.1861 - + **PAVEL KOSEF ŠAFAŘÍK** – významný slovenský spisovatel, slavista,
 literární historik, etnograf a jazykovědec.
 27.6.1712 - * **JEAN JACQUES ROUSSEAU** - franc. spisovatel
 29.6.1374 - + **JAN MILÍČ Z KROMĚŘÍŽE** – předchůdce protikatolické reformace
 30.6.1992 - + **FRANTIŠEK TOMÁŠEK** – arcibiskup pražský, primas český

ČERVENEC

1.7.1950 - + **LEOPOLD FIRKUŠNÝ** – muzikolog
 2.7.1796 - * **MICHAEL THONET** – něm.vynálezce, návrhář a výrobce ohýbaného
 nábytku, zakladatel firmy THONET v Bystřici pod Hostýnem
 2.7.1930 - * **OTA PAVEL** – čs. spisovatel, také sport. reportét
 4.7.1900 - * **LOUIS ARMSTRONG** – amer. jazzový zpěvák a trumpetista
 5.7.1889 - * **JAN KUBELÍK** – čs. houslista
 6.7.1415 - + **MISTR JAN HUS** upálen v Kostnici
 6.7.1915 – **byl odhalen pomník Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí.
 Autorem pomníku je sochař Ladislav Šaloun**
 7.1655 - * **KRYŠTOF DIENZENHOFER** – bavorský stavitel
 a architekt barokního slohu
 9.7.1609 - Podepsal císař **RUDOLF II.** na pražském hradě **MAJESTÁT
 NA SVOBODU NÁBOŽENSKOU**
 9.7.1901 - * **JAN KOBZÁŇ** – malíř, grafik, spisovatel a povídkář valašského národopisu
 10.7.1887 * **TOMÁŠEK JINDŘICH** – učitel a významný veřejný pracovník
 v Bystřici pod Hostýnem
 10. 7. 1509 * **JAN KALVÍN** - přední reformátor ve Švýcarsku
 12.7.1932 - + **TOMÁŠ BAŤA** – čs. podnikatel – zakladatel obuvnického průmyslu
 13.7.1866 - * **FRANTIŠEK URBÁNEK** – kazatel Jednoty českobratrské,
 který pochoval Herberta, Charlottu, TGM a Jana Masaryka
 13.7.1925 – **tým archeologa Karla Absolona objevil pod jeho vedením
 „VĚSTONICKOU VENUŠI“**

- 13.7.1925 - * **IVAN MEDEK** - čs.novinář a publicista (vnuk Ant. Slavička – malíře)
- 13.7.1985 - + **OLDŘICH MIKULÁŠEK** – čs. básník
- 14.7.1902 - * **JOSEF TOUFAR** – čs. kněz utýrán komunistickým režimem
- 14.7.1776 - + **FRANTIŠEK MAXMILIÁN KAŇKA** –
čs. významný architekt barokního slohu
- 15.7.1606 - * **REMBRANDT HARMENSZ VAN RIJN** –
geniální holandský malíř
- 16.7.1872 - * **ROALD AMUNDSEN** - norský polární badatel
- 16.7.1902 - * **STANISLAV NEUMANN** - čes. Herec
- 16.7.1876 - * **KAMIL KROFTA** – čs. historik a politik
- 16.7.1952 - + **FRANTIŠEK HLAVICA** – čs. malíř
- 16.7.1661 - se začaly v Číně jako první na světě používat bankovky jako platidla
- 19.7.1937 - + **GEORGE GERSCHWIN** - amer. skladatel
- 23.7.1926 - * **LUDVÍK VACULÍK** – čs. spisovatel a publicista
- 24.7.1802 - * **ALEXANDER DUMAS st.** – franc. spisovatel
- 24.7.1911 – objevil americký cestovatel Hiram Bingham ztracené město Inků
MACHU PICCHU
- 25.7.1980 - + **VLADIMÍR SEMJONVIČ VYSOCKIJ** – ruský herec a písničkář
- 26.7.1856 - * **GEORGE BERNARD SHAW** – irský dramatik a kritik
- 28.7.1750 - + **J.S.BACH** - hud. skladatel
- 28.7.1655 - + **CYRANO de BERGERAC** – franc. básník a prozaik
- 28.7.1856 – byla poprvé slavnostně otevřena **Petřínská rozhledna**
- 28.7.1741 - + **ANTONIO LUCIO VIVALDI** – italský skladatel a houslista
- 29.7.1793 - * **JÁN KOLLÁR** – sl.básník a slávista
- 29.7.1856 - + **KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ** – čs.básník a novinář
- 29.7.1856 - + **ROBERT SCHUMANN** - něm.hud. skladatel
- 31.7.1866 - + **FERENCZ LISZT** – maďarský hud.skladatel a klavírista
- 31.7.1627 - **MANDÁT císaře FERDINANDA II.**, jímž bylo prohlášeno
za jediné oprávněné římsko-katolické náboženství v Čechách.
-

ÚVODNÍ SLOVO

Vítáme čtenáře nového elektronického populárně vědecko-naučného časopisu (občasníku) ZHOŘ se zaměřením na kulturu, umění a výtvarnou pedagogiku. Bude Vás informovat o výtvarném a kulturně-společenském životě českých zemí v minulosti i v současnosti. Dalším předmětem, kterým se časopis zabývá je život a dílo významných kulturních osobností, vědecký výzkum, uměnovědné a filosofické úvahy, sympozia, kolokvia, zprávy a další informace zejména na úseku pedagogickém.... **Cílem časopisu je také vytvářet podněty k diskuzi ke studiu a problematikám výtvarného umění.**

Časopis není zaměřen na regionální umění, ani na lidovou národopisnou tvořivost, ale nevyhýbá se příspěvkům na tuto tematiku, pokud budou redakci včas jejími dopisovateli dodány. Dopisovatelem časopisu může být každý příznivec sdružení, aniž by byl jeho členem. Časopis je součástí aktivit Sdružení výtvarných umělců Dr.Igora Zhoře, které bylo registrováno ministerstvem vnitra ČR dne 17.října 2013, IČO 02232847. Podle těchto stanov je každý člen sdružení od okamžiku jeho přijetí považován za profesionálního umělce, nebo výtvarného teoretika. Součástí přiznání titulu profesionálního umělce je členství ve sdružení společně s živnostenským listem v profesi výtvarníka, nebo výtvarné pedagogické či akademické vzdělání (SUPŠ, UMPRUM, AVU, výtvarné aprobace na PF universitních škol, Škola a kurzy výtvarného myšlení prof.Igora Zhoře,...). Z těchto důvodů jsou také kladeny na člena sdružení v oblasti umělecké tvořivosti vysoké nároky odborné a technické, u učitelů pak výtvarně pedagogické, metodické apod. Sdružení výtvarných umělců dr.Igora Zhoře je sdružení výběrové. Redakce elektronického časopisu ZHOŘ srdečně vítá na svých stránkách uměnímilovné čtenáře a výtvarné pedagogy, zejména ty, kteří byli žáky prof. PaedDr. Igora Zhoře. Zejména na Uherskohradištsku působí početná skupina absolventů Zhořovy školy výtvarného myšlení. V jejich myslí a vzpomínkách žije osobnost Dr.Igora Zhoře jako vynikajícího pedagoga a metodika, který přispěl svým odborným a lidským přístupem k růstu mladé tvůrčí generace a k rozvoji výtvarného umění. Skupina výtvarných umělců a žáků dr.Igora Zhoře z regionu Uherského Hradiště z vděku vůči zásluhám jeho osoby a pedagogickému odkazu, rozhodla se založit tvůrčí umělecký spolek, který nese jeho jméno a šíří a propaguje jeho demokratické, humanistické a pedagogické myšlenky v oblasti výtvarného umění. Jedna z forem jak realizovat a propagovat tyto cíle je založení tohoto časopisu – informačního občasníku.

Časopis je určen pro členy sdružení, ale i pro školy se zaměřením na estetickou výchovu a pro jejich výtvarné pedagogy, kteří mají zájem o spolupráci. Samozřejmě se jeho články zatoulají i do rukou z řad široké veřejnosti, což lze jen přivítat. Čtenář v něm mimo jiné získá informace o potřebách zejména v úseku vystavovatelském, ale i výtvarně teoretickém. Předmětem zájmu členů sdružení jsou i pohledy do minulosti uměleckých osobností a spolků uhersko-hradištského regionu činných před válkou a těsně po ní. Také znovuvzkříšení některých zaniklých výtvarných činností je předmětem zájmu tohoto časopisu.

Ucházet se o členství ve Sdružení výtvarných umělců Dr.Igora Zhoře mohou pouze aktivní výtvarní umělci a výtvarní pedagogové, kteří mají doložitelnou výtvarnou praxi, jsou schopni vystavovat svá výtvarná díla na veřejnosti a samozřejmě prezentovat práce svých žáků nejen na školních výstavách, ale i na školních soutěžích okresního, krajského i republikového typu.

Volná spolupráce učitelů - výtvarných pedagogů se sdružením a s tímto časopisem, zejména na úseku v práci se školami je vítaná a hledaná.

Výtvarní pedagogové mohou přispívat svými články, zkušenostmi a odbornými poznatky a tím i propagovat svou kmenovou školu, na které působí.

PaedDr.Oldřich Páleníček, dr.h.c

KDO BYL DR.IGOR ZHOŘ

Prof. PaedDr. Igor Zhoř, CSc. (* 9.3.1925 Brno – † 22.11.1997 Brno) je významným moravským výtvarným teoretikem, kritikem a vynikajícím pedagogem. Byl zakladatelem a mluvčím brněnské výtvarné skupiny **Profil 58**.

V letech 1985–1989 zahajoval neoficiální výstavy na různých místech Čech a Moravy a pro neprofesionální výtvarníky vedl "**školu výtvarného myšlení**" s multimediálními a akčními prvky. Od roku 1989 vydával publikace pod vlastním jménem. V letech 1945–1949 vystudoval PŘF MU v Brně, v letech 1964–1968 externí aspiranturu na Filozofické fakultě brněnské univerzity, roku 1969 habilitace tamtéž, v roce 1990 jmenován profesorem. K jeho hlavním publicistickým dílům patří „**Historie brněnských výtvarných škol**“. (Brno 1968). Od roku 1984 přispíval články a překlady do pražských a brněnských samizdatových sborníků. Od roku 1987 ve spolupráci s Karlem Tutschem vydával samizdatový sborník **„Výběr zajímavostí z domova i ciziny**“. V letech 1987 až 1989 vyšlo 8 svazků po deseti exemplářích. Působil jako výtvarný pedagog a teoretik v letech 1960–1970 na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Brně (musel ji však z politických důvodů opustit, poté mu byla zakázána veřejná a publikační činnost). Od počátku 90. let 20. století publikoval a pracoval v redakčních radách časopisů: **ROK, Ateliér, Bulletin MG v Brně, Estetická výchovy** ad. Po roce 1990 opět působí na PdF Masarykovy university v Brně, od roku 1993 na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně (v roce 1997 její děkan). Během sametové revoluce pracoval ve výboru brněnských výtvarníků při Občanském fóru. Prof. Dr. Igor Zhoř je pohřben v Brně, na Ústředním hřbitově, (skupina 58), řada 2., hrob č. 155.

UMÍME ČÍST, PSÁT A POČÍTAT, A CO TAKHLE I KRESLIT ?

Na paměti mějme, že pokud nedokáže žák nakreslit ani v deváté třídě obyčejnou stoličku, dům, postavu člověka nebo strom či krajinu, pak se nenaucil za celou dobu povinné školní docházky vůbec nic. K těmto dovednostem není třeba žádného talentu, žádného nadání! Je to pouze otázka cvičení a opakování, stejně tak jako se učíme násobilku. Umí-li žák dobře psát, pak měl by umět i dobře kreslit. Učení kresbě a psaní by mělo být souběžné. Tento souběh – je-li systematicky a pravidelně dodržen, má vysoký podíl na tvorbě inteligence, fantazie, abstraktního myšlení a růstu IQ. Většinou se však „psaní“ nadřazuje nad „kreslením“, takže žák časem v této technice zaostává, až nakonec v dospělosti zjistí, že neumí nakreslit nic, anebo velmi málo. Je to důkaz zaostalého vývoje kreslicích, pozorovacích a paměťových schopností jedné z mozkových hemisfér. Vše je otázkou píle a pozitivě snahy. Umět pozorovat a všípít si pozorované do paměti! Je to práce vnímání zrakem, práce mozku, rukou a jejich haptických schopností.

VSTUP DO STUDIA TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

(letem – světem)

Jde o znalosti, které je nutno získat na všech typech uměleckých škol a uplatnit je na profesionální úrovni. To představuje také po ukončení studia a v průběhu života neustále je doplňovat novými poznatky. Dá se předpokládat, že středoškolský nebo vysokoškolský absolvent má mnohem větší vědomosti než amatér.

Avšak mezi amatéry bývají velmi vzdělání a nadaní autodidakti, kteří svými schopnostmi a znalostmi teoretickými i praktickými nejenom částečně, ale i úplně mnohdy zastíní svůj profesionální akademický protějšek. Bylo tomu tak v minulosti a je tomu tak i dnes. O tom svědčí řada vynálezců, objevitelů, umělců i vědců ze všech oborů lidské činnosti. Je proto zapotřebí vzít ihned myšlenku studia „pevně do svých rukou“, neboť **umělecké studium je vysoce náročné.**

V nejširším slova smyslu zahrnuje vše, čím člověk v průběhu mnoha staletí, ba i tisíciletí, obohatil nejenom výtvarné umění, ale i kulturu vůbec ve všech jejích oborech (literatura, hudba, divadlo, film...)

KULTURA a CIVILIZACE

Kultura v celém svém rozsahu se plně podílí na zušlechťování lidských mravů a citů, zjemňuje člověka a vzdaluje ho od veškeré dravosti, drsnosti a hrubosti, jimž je člověk ve svém zápase s přírodou i se sebou samým zmítán.

Co tedy kulturou rozumíme? A co je civilizace? Odpověď není jednoduchá, v podstatě ji však můžeme vyjádřit následnou stručnou definicí:

KULTUROU ROZUMÍME SOUHRN VŠECH OBORŮ LIDSKÉ DUŠEVNÍ I FYSICKÉ ČINNOSTI V PRŮBĚHU HISTORICKÉHO VÝVOJE LIDSTVA.

Sem patří i vysvětlení pojmu slova **civilizace**, které se nevztahuje jen a jen na vyjádření existence lidské společnosti jako takové na naší planetě, ale i na její vývojová historická centra od nejstarších dob až ku dnešku.

To je příkladně **kultura laténská, mykénská, kultura aztécká, mayská, kultura staré Číny, kultura člověka doby paleolitické, kultura doby neolitu, kultura zvoncovitých pohárů**, atd. Tyto kultury pak dělíme a nazýváme příkladně podle druhu používaných materiálů při výrobě zboží.

Tak vznikly názvy „**člověk doby bronzové**“, nebo **kultura dunajského lidu**, či **kultura lidu moravské malované keramiky**, nebo **kultura keramiky šňůrové, kultura keramiky volutové**, atd. Ve své podstatě jsou tyto názvy označením pro určité **lidské kmenové formace na začátku civilizačního vývoje lidstva** v jeho předhistorické epoše.

(Upozorňuji čtenáře, že příklady – názvy - jsou uváděny nahodile, nikoliv podle historického a zeměpisného vývoje. Toto pojednání není učebnicí!)

Pro ilustraci lze vyjádřit vědecký vývoj lidské civilizace jednoduchým schématem, založeným na principu Darwinovské filosofie, vysvětlující současně i vývoj přírody. Existují i jiné nematerialistické teorie, ale pro jejich rozsah, různost i častou rozporuplnost, je lepší držet se prokazatelných konkrétních vědecky doložitelných faktů a odpovědi nehledat v hypotézách a věčně nezodpovězených otázkách co bylo dříve. Vejce nebo slepice? Bytí či nebytí? Ve vztahu k člověku a k přírodním zákonitostem vycházejme proto z jednoduchého vývojového cyklu **tlupa – kmen – národ – stát**, což samo o sobě představuje desetitisíce let snad i statisíce let vývoje. Pokud máme na mysli i vývoj naší planety, který vedl ke zrození člověka dnešní doby, pak jde o miliardy let. To však již není předmětem a obsahem vysvětlení vstupu do teorie umění. Ovšem **souvislosti estetična s bytím člověka vůbec, jsou nezpochybnitelné.**

Z prehistorických formací (sídlištního a hradištského typu) se postupně vyvinuly vyspělé kultury v nejrůznějších místech naší planety.

Ty byly a jsou základem vzniku **širokých civilizačních územních celků, jež dosáhly státních útvarů podobných dnešním (říše egyptská, řecká a římská kultura, franská říše, velkomoravská říše...).** Tak začínají defakto dějiny lidstva a souběžně i dějiny umění.

DĚJINY UMĚNÍ A KULTURA BYDLENÍ

Klasickou ukázkou a vzorem kultury společnosti a jejího jednotlivce je **kultura bydlení**. Ta je považována za jednu z nejvýznamnějších složek, tvořících stupeň životní a vzdělanostní úrovně člověka. Studium kultury bydlení hluboce souvisí se sociologií a s estetickou naukou a jednoznačně je ukazatelem vztahu člověka ke kráse a k harmonii od pradávna až ku dnešku. **Studium umění, je potom úsilím o nejvyšší lidské poznání.** To jsou také slova T.G.Masaryka, prvního čs. presidenta, velkého myslitele a humanisty, zakladatele československého státu a československé demokracie, která byla po rozpadu Rakouska-Uherska vzorem a příkladem.

Vlastním studiem i průběhem svého dosavadního života jsem konečně i já sám dospěl k poznání, že **smyslem života člověka by mělo být hledání pravdy, což také je cesta k umění a ke kráse.** Objektivitu v onom hledání pravdy pak nacházíme jen a jen v přírodě, jako v nositelce prvotních zákonů.

ABSTRAKTNÍ MYŠLENÍ

Problematickou umění (nejenom výtvarného) se pak zabývají různé společenské vědy. Sem patří filosofie, sociologie, pedagogika, psychologie, estetika, a další přírodní nauky (matematika, fyzika, astronomie,...). Mnozí se ptají, proč zrovna matematika? Odpověď je zcela srozumitelná. Matematika a geometrie zejména deskriptivní, jsou abstraktní nauky. Abstraktní myšlení vyžaduje fantazii a širokou představivost. Zejména deskriptivní geometrie klade vysoké nároky na prostorovou fantazii (představa průniku kuželu hranolem, představa stoličky zavěšené na stropě za jednu nohu, představa neexistující fantastické krajiny,...).

Výuka matematiky a geometrie podporuje i rozvoj inteligence a paměti, tedy i rozvoj výtvarného myšlení! Jako příklad neoddělitelného spojení matematiky, geometrie, abstrakce a umění lze uvést **geniální dílo Leonarda da Vinci.**

Konečně i v dílech jiných mistrů nacházíme obrovskou fantazii bez hranic (**Hieronymus Bosch, Salvador Dalí, malířství doby romantismu,...**)

KNIHA – ENCYKLOPEDIE – UČEBNICE - DĚJINY MODERNÍ MASMÉDIA A JEJICH NEZBYTNOST.

Jedno z nejdůležitějších postavení v teorii umění pak mají dějiny, jež se stávají společně s dalšími vědními obory (např. archeologie) součástí vědy o výtvarném umění a o zákonitostech umění vůbec.

Ve své podstatě jsou dějiny umění i dějinami lidského myšlení. V současné době nacházíme v obchodech s knihami krásné a obsáhlé **encyklopedie** o vývoji lidstva, o jeho kultuře, umění, o nejstarších civilizacích,...

Mnohé encyklopedie jsou tak bohatě ilustrované a metodicky doprovázené přitažlivým výkladem, že i pedagogové z těchto knih rádi čerpají a studují s větší oblibou, než z běžných učebnic. Většina těchto knih je určena dětem školního věku – mladšího i středního. I v učebnicích pro základní školy se setkáváme s pasážemi, hluboce se dotýkajícími uměleckých slohů, směrů, proudů, hnutí...

Nemalou mírou ve prospěch vzdělávání dnes přispívají i moderní média, tj. PC, používání internetu, webových stránek a jejich software.

Výukou tohoto typu se dnes ve školách zabývají nové předměty, které nazýváme **informatikou**. Bez tohoto předmětu se škola a vůbec všeobecný technický vývoj neobejde. Bez propojení psaného a tištěného textu s multimédií (např. elektronická pošta) je další studium, vývoj a výzkum čehokoliv naprosto nemyslitelný. I umění, zejména pak výtvarné, vyvíjí se a komunikuje dnes pomocí počítačových programů.

Ke komunikačním masmédiím patří i fotografie a film, což mělo pro historický vývoj umění revoluční význam. Stavební projektování,

polygrafický průmysl, moderní design bytového interiéru, průmyslové inženýrství i ochrana přírody...nemá již bez počítačového programování žádnou budoucnost a vývoj lidské civilizace by se zastavil, což by znamenalo v konečném důsledku katastrofu. Ale i tento vývoj musí být kontrolovaný, neboť kdyby se vymknul rozumovému řízení a podlehl by jen automatizaci, robotizaci a vývoji umělé inteligence, znamenalo by to pro existenci lidské populace rovněž konec. Studium umění je ale především studium intelektuální a až poté se stává v praxi uměním praktickým, pragmatickým, hmatatelným a transformuje se tak do výsledného díla tvůrčího umu jednotlivce (umělce) nebo týmu. Jako příklad si vezmeme práci hudebního skladatele, která zpočátku spočívá v náročné kompozici přepisu motivu (tématu) do hudebního partu (notových osnov) a až poté se psané dílo (skladba) mění v hraný nástrojový přednes. To může trvat i několik let.

ŘEMESLO – MANUÁLNÍ ZRUČNOST – DÍLENSKÁ PRÁCE

Řemeslná práce a její profese jsou pouze nezbytným doplňujícím faktorem myšlenkového procesu, ale dominantně se podílí na inteligenci člověka. **Bez této spolupráce by byly sebeušlechtilější myšlenky k ničemu.**

Jsou však obory, které se zabývají ve své hlavní podstatě pouze výrobní, řemeslnou stránkou, kde už umělec téměř vůbec nezasahuje ale už jen dohlíží. Např. průmyslový design v oboru tvarování a navrhování nástrojů. Umělec – provede návrh (dle objednávky a požadavků) a o ostatní se postarají výrobní dílny. Bez špičkových mistrů a technologů by však žádný výrobek neopustil výrobní linku v nejlepší kvalitě. Československé výrobky dosáhly v oboru průmyslového designu světového věhlasu. Základy tohoto oboru položil prof. Zdeněk Kovář na sklonku 30.let 20.stol. v Baťově Škole umění ve Zlíně.

Tímto oborem se dnes v Praze zabývá Vysoká škola umělecko-průmyslová a atelier designu Fakulty multimediálních komunikací University Tomáše Bati ve Zlíně, jejichž studenti se zaměřují i na navrhování drobných předmětů každodenní potřeby až po automobily. Dnešní nástroje a pracovní nářadí mají ve svém prvotním návrhu tvrdé **ergonomické požadavky**, mnohdy závislé na **znalostech z biologie člověka, z plastické anatomie** apod. Jako příklad si vezmeme dětské autosedačky, dětské kočárky, zdravotní matrace, ortopedickou obuv... Zkrátka téměř veškeré potřeby všedního dne podléhají dnes přísným zdravotním požadavkům, normám a kontrolám. Samozřejmě na trhu se objevují i výrobky, které těmto požadavkům neodpovídají. To však již není předmětem a obsahem těchto úvah. Výtvarné dílo má tedy dvě podstaty:

PRVOTNÍ DUCHOVNÍ PODSTATA A PODSTATA VÝROBNĚ-MATERIÁLNÍ

Duchovní podstatu vnímáme zrakem a myslí, materiální podstatu vnímáme smysly haptickými, čili hmatovými. Svě vjemy a počítky nakonec ukládáme do mozaiky úvah, rozborů a analýz a z nich odvíjíme vlastní názor na umělecké dílo, na artefakt,...

Klasickou ukázkou spolupráce duševní práce s fyzickou, je např. práce sochaře. Kromě prvotní myšlenky a tvorby návrhu, musí sochař promyslet a zkonstruovat nosnou kostru budoucího modelu. Nezřídka v poměru 1:1. (Josef Václav Myslbek – Jezdecké sousoší svatého Václava). Poté musí plastiku sám vymodelovat, musí ji umět odlít jako model, včetně výroby formy a konečně hotový model přenést do kamene vlastníma rukama těžkou tvrdou prací. V příkladu J.V. Myslbeka jde o složitou týmovou odlévačskou práci do bronzů).

KOOPERACE INTELEKTUÁLNÍ PRÁCE S PRACÍ RUKODĚLNOU JE NEZBYTNÁ

Samozřejmě každá sochařova práce nemá tento postup. Jsou díla méně náročná na materiál jako je třeba kámen, anebo která vyžadují týmovou spolupráci, kde jsou úkoly rozděleny. „Ten dělá to, a druhý ono“.

MODERNÍ MATERIÁLY V PRAXI

Nacházíme je na každém kroku. Obrovského pokroku v umění přitom dosáhly **moderní materiály** v uplatnění na př. v odlevačské a restaurátorské praxi. Zde klasické klahové, sádrové a betonové formy byly nahrazeny keramickými hmotami, umělými kaučuky, syntetickými pryskyřicemi (Lukopren N 1522...), Svým způsobem stále ještě moderním materiálem je linoleum, byť vyráběné již z jiných trvanlivějších a odolnějších surovin oproti původnímu tzv. korkovému linoleu. Ovšem klasické materiály budou vždy nenahraditelné (kámen, sklo, keramika, ruční papír, přírodní barviva, kůže, vlna, bavlna,...). Stejně tak jsou nenahraditelné i metody a postupy starých mistrů...

STAŘÍ MISTŘI

Vezmeme si jako příklad práci na umělecké grafice. Grafik – umělec, musí při ručním tisku na lisu (satinýrce) vynaložit mnoho energie při práci na ručním vtírání barev na již vyryté kovové desky. Práce s rydly a všeobecně platné postupy od návrhu až k tiskové reprodukci, vyžadují a předpokládají důkladnou znalost vlastností materiálů (barev, papíru,...), receptur, speciálních technologických vědomostí, ale především zručnost, šikovnost rukou, technické i umělecké nadání, talent, důvtip,... Nezřídka se musí umělec orientovat i v dávných historických ale stále platných postupech.

Studovat grafiku a neseznámít se s objevy a vynálezy **Gutenberg**erovy školy a škol následných), je ochromující brzdou při rozvoji talentu a vlastních pracovních, tvůrčích postupů.

Příklady, které si musí i moderní umělec dnešní doby brát z historie a života dávnějších mistrů je nepřehledné množství. (**Karel Klíč** – vynález heliogravury a rotačního hlubotisku, **Alois Senefeld** – vynález kamenotisku – litografie,...).

Svědčí o tom jejich dochované pracovní deníky i korespondence (**Leonardo da Vinci** – **Michelangelo Buonarroti** – **Eugène Delacroix** – **Vincent van Gogh** – **Antonín Slavíček** - **František Kupka**)

Vědomosti spojené se znalostmi dějinného vývoje (např., u techniky dřevorytu), jsou proto vítané a nezbytné, zejména u těch umělců, kteří si kladou vysoké vědomostní nároky a očekávají ve své práci úspěch. Potřeby lidské společnosti také rozdělilo umění na dvě základní skupiny.

UMĚNÍ VOLNÉ A UMĚNÍ UŽITNÉ

Cílem volného umění je „hnutí myslí“, čili zamyšlení se nad obsahem díla. Jde o tvorbu uměleckého díla, kterou nelze vytvářet na základě striktní objednávky a podle stanovených požadavků. Je to dílo, které vzniká „od srdce“ a z vlastní umělcovy potřeby.

Cílem užitého umění je ale „praktický smysl“ díla (bytová dekorativní keramika, porcelán, broušené sklo, exlibris, PF (čili tzv. Novoročenky), vizitky, plakáty, reklamy, bill-boardy...). Některá umělecká díla mají smysl obojí (volný a užitý). Na příklad architektura, nebo kniha a její vazba či ilustrace, pohlednice, známková tvorba... Konečně i automobil ve svém designu je měřítkem a znakem životní úrovně a technického rozvoje. Příklady je nekonečné množství.

Tento dvojitý význam a cíl v jednom díle (artefaktu – objektu) obsahuje **symbiózu ideí krásy a praktického užití**.

Tato symbióza v dnešním světě nabývá převahy, neboť je pragmatická, není jednostranná a významně se podílí na kvalitě kulturního života celé společnosti. Tak se stalo, že **studium umění je jedním z nejnáročnějších studijních oborů vůbec, neboť předpokládá u uchazeče vysoký intelekt, převahu duchovně-kulturních zájmů nad zájmy materiálními, vysoký stupeň humánnosti a mnoho dalších pozitivních vlastností.**

Umění samozřejmě má mnoho dělicích rovin. Z nich pro současnou dobu je již trvale platné rozdělení na dva proudy: **Umění klasických technik a umění elektronické (počítačové-kybernetické).** Oba tyto proudy se navzájem ovlivňují a jeden bez druhého již nemohou existovat.

Na této skutečnosti má a bude mít stále silnější vliv a podíl vzájemné prolínání světových ekonomik mezi technicky vyspělými velmocemi.

VÝZNAM RODINY – DĚJINY A SOUČASNOST

Rodiče, kteří usilují o uměleckou výchovu vlastního dítěte, musí především sami žít více než standardním kulturním životem, neboť rodičovská výchova tvoří základy vztahu dítěte ke kulturním hodnotám a k jejich tradicím. Škola nemůže zodpovídat za tyto vztahy, především se ale stará o kvalitní výuku a o předávání odborných vědomostí co nejefektivnějšími metodami. Do jaké míry a na jakou kvalitativní úroveň si toto vzdělávání osvojuje žák – to je již na něm. Odpovídá sám za sebe.

Do kulturní rodičovské výchovy patří i vštěpování pocitů národní hrdosti a lásky k vlasti, lásky k rodnému jazyku a k mnoha dalším aspektům, které tvoří charakter člověka. Rodiče, kteří zabezpečují životní a vědomostní úroveň svých dětí jen finančními prostředky a o jejich duchovní růst příliš nepečují, příliš vysokou inteligenci nemají a časem na tuto skutečnost doplácí. To se odráží i ve vztahu k národu a obráceně – národ se mění v konzumní společnost. Během totalitního období předcházejícího režimu, byly cílevědomě zlikvidovány i tisíce rodin intelektuálních vrstev. Násilnou i nenásilnou pomalou cestou byla systematicky psychologicky i fyzicky decimována československá předválečná inteligence v rámci boje proti třídnímu nepříteli. Národní vlastenectví, rodičovská výchova a láska k rodnému jazyku, k dějinám našeho státu, k jeho zakladatelům i ke staletým kulturním vazbám se západní Evropou – to vše bylo nahrazeno postupným „vyplachováním“ mozků a násilným vnucováním úmyslně deformované a zpolitizované materialistické filosofie.

Důsledek je velmi negativní, neboť většina národa dosud nereaguje ani v nejmenším na tóny Smetanovy symfonické básně „Má vlast“ (Vyšehrad, Vltava,...).

Sem patří i úcta ke křesťanským tradicím, která postupně mizí a s ní se ztrácí a lidová a národopisná kultura, byť zachovává v mnohých krajích svou původní identitu. Ve větší či menší míře je i uměle udržovaná při životě. Skutečné „velké“ umění má své kořeny právě v lidovém umění. Bohužel, ani dnes v mnohem demokratičtějším politickém systému, se situace ve výchově mladých generací příliš nezměnila. Měřítkem kulturních hodnot se tak staly atributy luxusu, naditých peněženek a marnivosti. Příčinou těchto „změn“, je tzv. globalizace světa.

CO JE GLOBALIZACE

V ekonomickém i kulturním smyslu, znamená globalizace pozitivní i negativní prolínání ekonomických jevů jednotlivých zemí do celosvětových rozměrů.

Důsledkem jsou rostoucí vzájemné závislosti ekonomických celků (státních útvarů) z jednotlivých oblastí do jiných. Globalizace má kromě svých pozitiv i své negativní důsledky. Ty jsou výsledkem vzájemného propojení ekonomických, politických i kulturně-společenských vztahů v zemích s mezinárodním pohybem zboží, služeb, peněz, kapitálu, znalostí, informací a pracovních sil. Důsledky tohoto propojení přes veškerá ekonomická pozitiva mají i svou stinnou stránku, která nabývají pro budoucnost hrozivých podob.

VÝZNAM ŠKOLY A SEBEVZDĚLÁVÁNÍ

Abychom se vyvarovali těchto hrozeb, je třeba zvýšit pozornost nad školní výukou a uvědomit si, že škola zůstane potud školou, pokud stojí na základech klasické výchovy a vzdělání. **Škola ovšem nemůže zodpovídat za výchovu, neboť se především stará o kvalitní výuku a o předávání odborných vědomostí co nejefektivnějšími metodami.**

Do jaké míry a na jakou kvalitativní úroveň si toto vzdělávání osvojuje žák – to je již na něm, neboť odpovídá sám za sebe. Ze stovek nově vzniklých škol středních i vysokých, zejména soukromých, vycházejí absolventi s lacině získanými akademickými tituly, kterým je naprosto jedno, kdo to byl Mistr Jan Hus, kdo napsal text a hudbu k naší národní hymně, kdo napsal první český naučný slovník, kdo postavil Národní divadlo, kdo složil první českou operu, kdo sepsal první dějiny českého národa atd. Byť žijeme více či méně v zemi s narůstajícím ateismem, neměli bychom zapomenout, že **základy naší evropské kultury jsou položeny na křesťanských zásadách.**

To nelze zpochybnit, neboť z nich čerpalo a dosud čerpá umění. A bude čerpat stále. To je třeba hájit, jinak jako národ ztratíme svou historii, své dějiny, svou identitu, neboť jde o jeho (naše) přežití. Bohužel mezi stovkou mladých průmyslových inženýrů nalezneme stěží jednoho, který do své odborné vzdělanosti započítává se samozřejmostí i vzdělanost kulturní.

Právě ta se podílí na jeho harmonicky rozvinuté osobnosti a dovolí mu vstoupit beze strachu do jakékoliv všestranně vzdělané společnosti. Uchází-li se žák o studium uměleckého oboru, pak si musí uvědomit, **že jde o studium nejvyššího humanismu, nejvyšší lásky k člověku, k přírodě, ke světu a zkrátka ke všemu, co lze nazvat „Božským“**. Ne nadarmo se říká, že „talent a nadání je darem od Boha“. Slovo „Božský“ nelze z kontextu funkce a pojetí významu umění vytrhnout. Historický vývoj umění nám v nekonečné řadě dokazuje, že tomu tak je!!!

Jsou skutečně díla, že ač je vytvořila lidská ruka, pak přesto s úžasem a s pokorou na ně hledíme a jsme povzneseni nad veškerými malichernostmi, ale současně cítíme i pokoření lidské pýchy a hrdosti.

Tak se stalo, že **pravé umění je defakto řehole**. V této „řeholi“ by mělo být dítě vychovááno a není-li tomu tak, každý pokus o vniknutí do uměleckého světa končí nezdarem. Život umělce není lehký, je to trnitá kalvárie, cesta plná radostí, strastí, životního hledání, dočasné a pomíjivé slávy, ale i ponižování a výsměchu.

Je to bloudění a hledání pravdy, je to cesta v níž nacházíme přátele i nepřátele. Je to cesta chyb i nalezených směrů. Jen silný jedinec se může na tuto cestu vydat. Musí být nadaný, bystrý, inteligentní a zcela oddaný touze po uměleckém poznání. Navíc musí být přesvědčený o správnosti nastoupené cesty a **musí být vybaven i jistými imaginárními silami.**

ČLOVĚK, KTERÝ POPÍRÁ EXISTENCI TRANSCENDENCE A IMAGINÁRNA, NIKDY NEVYTVOŘIL A ANI NEVYTVOŘÍ NIC, CO BY STÁLO ZA OBDIV!

Žáci, ale i dospělí, kteří se po celý svůj dosavadní život o umění upřímně nezajímali, nemají prakticky žádnou šanci úspěšně projít uměleckými křížovatkami během svých studií ale i poté. A stane-li se tak přece, dříve nebo později budou hledat nejsnadnější cesty, jak proplout životem.

V tomto smyslu je představa uměleckého života „na volné noze“, představa „života bohémského“, velmi nebezpečná. Nese sebou i naivní vizi snadnosti vytváření uměleckého díla, snadnosti rychlého výdělku bez větší námahy, než tomu tak je kdekoli v jiném oboru. Představa toho, že vytvořit umělecké dílo neznamená žádnou fyzickou dřinu, duševní strádání, odříkání a námahu, představa toho, že prostřednictvím umění lze získat snadno zajištěné živobytí, je výplodem choré, nevzdělané mysli a absurdní naivity.

U dítěte není ale naivita nic špatného, naopak svědčí o jeho duševní čistotě. A je přítomna v jeho prospěch. Každý člověk touží po úspěchu, to lze pochopit. Chyba je však u rodičů, jestliže umění a talent hned ztotožní s představami o budoucnosti svých dětí, aniž by se sami pokusili cokoliv nakreslit. **Stejně tak učitel výtvarné výchovy, který v rámci své odborné aprocace nedokáže přesvědčit rodiče, že umí kreslit, malovat... a nepředloží jim k nahlédnutí své artefakty na pedagogicko-profesní úrovni, pak takový učitel nemá ve škole co pohledávat.** Je potřeba v takovém případě zajistit dítěti náhradní doučování. Na umělecké školy v ČR jsou podávány stovky přihlášek ke studiu do 1.ročníku.

V průměru jejich počet stoupl ku dnešku na 300 přihlášek na jednu školu v jednom roce.

Avšak pouze jedné desetině se podaří realizovat svá přání a vykonat úspěšně talentové zkoušky. Otázkou nyní ale je, kolik těchto přijatých žáků s úspěchem vystuduje a konečně kolik se jich poté v praxi uplatní. Před přijetím na uměleckou školu by proto každý uchazeč měl projít předcházející přípravou výtvarné či jiné umělecké seberealizace (příkladně hudební...). K tomu slouží studium na víceletých základních uměleckých školách. Ale i tak kvalita těchto škol bývá různá.

Proti tvrzení rodičů, že dítě obdrželo absolventské vysvědčení příp. vyznamenání VO ZUŠ, se také učitelé vyšších uměleckých škol brání jiným tvrzením, že žák je ovlivněn a dokonce i „přetvarován“ cizím výtvarným názorem, a že práce s takovým žákem je už zbytečnou ztrátou času. Je to názor kontraproduktivní, polemický, ale je pravda, že nejlépe se pracuje s žákem s čistým a pracovitým talentem.

Ovšem kdo má předat potom žákovi základní elementární znalosti a zkušenosti v kresbě, malbě, modelování, v hudební teorii a ve škole na hudební nástroj, když ne odborný pedagog? Najít takového pedagoga a současně i umělce je dnes vzácností. Průprava v kresbě není sice vším, ale prokázat kresebnou fantazii a abstrakci tužkou, barvami,... je samozřejmostí, aniž by byla zpočátku ve svých prvních vývojových fázích zpochybněna. Takové názory, které zesměšňují hned v prvních počátcích předškolního věku dětské úsilí o zvládnutí tužky nebo pastelky, aniž by dospělý přispěl ku pomoci, jsou odsouzeníhodné, nevýchovné a vymstí se.

Kresba a malba je pro předškolní věk zásadní seznamovací prostředek se světem! Na rodičovských schůzích jsem často slyšel výroky maminek a tatínek: „*naše dítě nemá vůbec žádný talent, je po mně*“, „*náš kluk sedí raději u počítače*“, „*Yvetka jen čmárá a nemá to ani hlavu ani patu, holka jednou počmárala málem celou stěnu, tak jsem ji zřezala a pastelky vyhodila*...“, „*kluk nám polil barvami ubrus na stole*“..., atd.

Stejně tak někteří učitelé výtvarné výchovy hned v prvních třídách základních škol u šestiletých a sedmiletých dětí, tedy na samém počátku vzdělávacího procesu, požadují od rodičů, aby dětem nakoupili skicáky, temperové barvy, uhly na kreslení, plastické gumy, ploché a kulaté štětce, suché a voskové křídly.... To vše stojí ohromné peníze, které jsou ale většinou zbytečně vyhozené.

Vymáčknout a odhadnout správné množství barvy z tuby a pracovat s ní, je úkolem pro starší žáky, kteří musí ale nejdříve zvládnout práci s vodovými, knoflíkovými (příp. akvarelovými) barvami.

Na začátku výtvarně-výchovného procesu je proto třeba na prvním místě naučit se uchopovat tužku, cvičením kresby čar a křivek a volným kroužením tužkou nebo pastelkou i štětcem (s opěrou i bez opěry na stole), přimět zápěstí a prsty ke správnému ohýbání, rozlišovat odstíny barev, správně odhadnout množství vody a barvy pro namáčení štětců, cvičit citlivost celé ruky od paže až k zápěstí, naučit se stříhat a lepit, chodit s dítětem na poznávací procházky a poznávat hmatem přírodní materiály,....

Učitel, nebo rodič, musí ale s dětmi současně pracovat a podporovat je v tvůrčí fantazii.

CO JE TŘEBA NA ZAČÁTKU STUDIA VÝTVARNÉ VÝCHOVY ZVLÁDNOUT?

Postupně až ve vyšších třídách se žák seznamuje s konvenčními technikami a s rukodělnou manuální prací (loutky, leporela, skládačky, práce s nůžkami, tvorba koláží, modelovací hmoty...).

Další kvalitativně vyšší vědomosti a zručnosti lze již získat i bez učitele, ovšem pokud má žák talent, zájem, řádné rodičovské podmínky a prostředí domova a pochopení a samozřejmě i citlivý dohled.

Souběžně a přiměřeně k věku studuje žák dějiny národa, dějiny umění, zajímá se o kulturní dění v místě svého bydliště, vyhledává přátele spřízněné se svými zájmy, miluje přírodu, cestuje a navštěvuje památky naší vlasti, čte knihy, pěstuje hudbu a pečuje i o svou kulturu těla (sport) a nenechává se strhnout lacinými TV programy, kybernetickými hrami apod.

ZÁVĚREČNÉ RÉSUMÉ

Výše uvedené je jedinou cestou, která harmonicky rozvíjí naši osobnost. Je velmi blízká řecké **kalokagathii**, což vyjadřuje antické řecké přesvědčení, že **krásné a dobré**, krása a ctnost, patří k sobě a **mají mnoho společného**. Co není zároveň dobré, nemůže být krásné a naopak. Pro člověka vyjadřuje **ideál harmonického souladu a vyváženosti tělesné i duševní krásy**, dobroty, ctnosti a statečnosti...

Mgr. Marcela Kašparová (Hradec Králové), psychoterapeutička a specialista v oboru reflexní terapie říká (cituji):

...Cesta lidského života je však často trnitá, plná překážek, vzkazů, které v danou chvíli nedokážeme vyřešit, rozluštit. K dosažení harmonie, souladu, porozumění sobě i ostatním pak potřebujeme sdílení, podporu druhého člověka, spolubytí, naslouchání, hledání odpovědí na otázky, na které aktuálně neznáme odpověď'...

(Konec citace - <http://kalokagathie3.webnode.cz/>)

To vše je drazé vykoupená, ale obecně platná pravda po celá staletí i tisíciletí.

FUNKCE UMĚNÍ VE SPOLEČNOSTI

JAK VZNIKÁ UMĚLECKÉ DÍLO ?

Lidstvo se zabývá dvěma druhy činnosti. **Je to činnost praktická**, která představuje přetváření věcí a předmětů (včetně přírody) a **činnost duševní**, spočívající v poznávání světa a pochopení jeho zákonů. Tyto dva druhy činnosti jsou úzce spjaty a jsou si ve vzájemném a složitém vztahu. Existuje však třetí druh činnosti, který spojuje praktickou a duševní činnost v nový celek. To jsou **umělecká díla**, vznikající jako výsledek materiálně-praktické činnosti a činnosti duševní. Cílem syntézy těchto dvou činností, kterému říkáme „umělecké dílo“, je působení na vědomí společnosti, obohatit společnost o nové myšlenky, rozvíjet její city a veškeré pracovní úsilí. Umělecké dílo vzniká tedy jako výsledek určitých činností, které jsou buď předmětné (architektury, obraz, socha...), nebo představují lidskou činnost (recitace, hudba, tanec, divadlo,...). Rozlišujeme tedy dva základní typy uměleckých děl.

A/ - UMĚLECKÝ PŘEDMĚT

(architektura, malířství, sochařství,...)

B/ - UMĚLECKÁ ČINNOST

(pantomima, divadlo, balet, opera, hudba,...)

Kromě tohoto dělení je nám již známo, že umělecká díla mohou být tzv. **VOLNÁ (dekorativní)**, čili jde o díla vytvořená „od srdce“, ať již byla objednána nebo jsou dílem tvůrčí autorovy imaginace (obraz, socha, dekorativní keramika, mozaika, vitráže...), nebo je to **UMĚNÍ UŽITNÉ** (architektura, knižní obaly, plakáty, bytová keramika,...). Tyto dvě základní skupiny (typy) jsou součástí čtyř základních uměleckých kategorií. K nim patří:

A – UMĚNÍ STATICKÁ (architektura – sochařství – malířství – grafika – fotografie – dekorativní a ornamentální umění...)

B/ - UMĚNÍ DYNAMICKÁ (tanec, hudba, pantomima, ...)

C/ - UMĚNÍ SLOVESNÉ – (poezie, próza, epos, drama...)

D/ - UMĚNÍ SYNTETICKÉ – (balet, opera, opereta, drama – divadlo - film čili kinematografie...)

Všechny tyto skupiny tvoří dohromady tzv.

SOUSTAVU UMĚLECKÝCH KATEGORIÍ, které dávají vzniknout dvěma posledním uměleckým formám:

A – forma VÝRAZOVÁ (vyjadřuje prožitky, pocity, emoce...)

B/ - forma ZOBRAZUJÍCÍ (zobrazuje jevy skutečnosti, napodobuje realitu ale i neskutečno...)

Obě formy se však vzájemně doplňují a vyměňují si myšlenky. Jako typický příklad zobrazujícího umění jmenujme pantomimu. Výrazovost je však u ní neodmyslitelná.

Stejně tak výrazové umění (jako např. balet, nebo opera,...) nelze si představit bez doplňujícího zobrazujícího umění (scéna, kulisa...)

SOUSTAVA UMĚNÍ

Protože výše uvedené dělení druhů umění není příliš přehledné, je třeba celkové schéma typů a druhů umění znázornit v následující soustavě (tabulce):

		VÝRAZOVÉ UMĚNÍ	ZOBRAZUJÍCÍ UMĚNÍ
UMĚNÍ STATICKÁ	V prostoru	architektura, užité umění	sochařství
	V ploše	dekorativní a ornamentální umění	malířství a fotografie
UMĚNÍ DYNAMICKÁ	Pohyb těla	tanec	pantomima

	Zvuky řeči a nástrojů	hudba	zvukomalba
UMĚNÍ SLOVESNÉ		lyrika	epos –drama
UMĚNÍ SYNTETICKÉ		balet a opera	drama – film

Hranice mezi jednotlivými uměleckými druhy ovšem nelze stanovit. Všechny druhy umění se navzájem prolínají i propůjčují si funkce zvláště tam, kde jsou si příbuzné (divadlo – film). Výše uvedená soustava je velmi zjednodušená, avšak pro obecné znázornění jednotlivých druhů je plně dostačující.

ZAMĚŘENO NA VÝTVARNÉ UMĚNÍ (tedy na umění statická)

A - FUNKCE ARCHITEKTURY

V životě člověka má funkce architektury jeden z největších významů. K architektuře patří nejen budovy a jejich komplexy, ale i pevnostní valy , náhrobky, nábřeží, schodiště, mříže, trávniky apod. Pohlédneme-li zpět do historie a dějin architektury, pak podobných doplňujících prvků je velmi mnoho a z nich mnohé se již ani v praxi nerealizují. Je to proto, že **pro každou dobu je typická a charakteristická určitá stavba, která dává podobu dalším, nebo případně i zaniká.**

Uveďme některé příklady:

STARÝ EGYPT	pyramidy - sarkofágy
ANTIKA	starořecké chrámy, římské paláce, kolosea, amfiteátry
VELKOMORAVSKÁ ŘÍŠE	opevněná hradiště
ROMÁNSKÉ OBDOBÍ	rotundy, baziliky
GOTICKÉ OBDOBÍ	pevnostní hrady a katedrály
RENESEANCE	zámky, parky, paláce

BAROKO	chrámy, parky, sochařství
ROKOKO a KLASICISMUS	letohrádky, záměčky, paláce

Životnost slohů – směrů

Všimněme si postupného zkracování trvání času jednotlivých slohů či směrů. Čím více se blížíme k IXX. A XX. stol., tím více se časově jednotlivá období zkracují. To platí o všech druzích umění, které nám předkládají reálný obraz života lidí dané epochy. Příklad: Předstoupili jsme před portál gotické katedrály, příkladně Svatovítské.

... Sledujeme svými zraky závratně vysoké věže, sledujeme vysoká, úzká, lomená okna, štíhlé sloupy, vysoko nad hlavou jsou kroužené klenby a veškerá tato kamenná masa se dere do výše. Okolo nás je přítmí, jen barevnými skly oken k nám proniká trochu světla, aby nám dovolilo pohlédnout do tváří trpících mučedníků zobrazených na vzácných plátnech starých mistrů. Bělostnými plátny s výšivkami jsou pokryty mramorové desky oltářů,... Celé toto mysterium svátosti obklopeno je vůní květů a hořícími svícemi. Dubové lavice, temné zpovědnice a těžké pokladnice jsou upevněny na mohutných sloupech. Našeho sluchu se dotýká chrámová hudba, jakoby stříbrně tekla drobnými křišťálovými pramínky a obetkává naše lidské smysly. Náhle se rozlévají a k nim se přidává zpěv...

Pyramidy v Gize - Egypt

Jestliže se upřímně poddáme těmto citům, které v každém z nás jsou (ve větší či menší míře), pak tato atmosféra v nás vyvolává až tísnivý dojem, pocit slabosti a bezvýznamnosti člověka, ale současně i dojem povznášející a očistný. Začínáme tedy chápat hlubokou podstatu života lidí té doby, způsob jejich myšlení a cítění. Adekvátní pocity máme při vstupu do jednotlivých typů architektur. Jinak vnímáme gotickou katedrálu, jinak starořecký chrám, jinak renesanční zámek.

Architektonické dílo na nás působí tak, jako žádné jiné. To proto, že obsahuje prvky veškerých dalších druhů umění.

Stejně tak jako gotickou katedrálu, mohli bychom popsat psychické i funkční působení jiných typů architektur. Nicméně uvedený příklad je jistě pro pochopení významu a funkce architektury dostatečně názorný, neboť je svým obrazem trvalý.

Funkce architektury spočívá tedy v užitnosti, v materiální potřebě, ve výrazovosti (estetickém začlenění do okolí...) a v celkovém psychickém působení na člověka. Jde tedy o syntetické umění.

Starořecký chrám Pantheon na Akropoli v Athénách

Výstavbou všech typů architektur a jejich začleněním do přírody, nebo jiných „terénů“, se zabývá **urbanismus**.

Pevnostní hrad Carcassonne ve Francii

**Západní průčelí gotické katedrály
Notre-Dame v Paříži**

Barokní chrám sv. Mikuláše v Praze

Klasicistní letohrádek Kinských v Praze - Petřínské sady

FUNKCE SOCHAŘSTVÍ

Sochařství je prezentováno různými formami. Mezi ně patří:

Portrét (busta) – reliéf – figura – figurální sousoší – komorní plastika – monumentální plastika, atd.

Dominantou sochařství je zobrazování lidského těla. Toto zobrazování má za cíl ztělesnit skutečnou harmonii těla, rozumu a duše. Jako příklady světoznámých plastik lze uvést antické sochy a sochy [Michelangela Buonarroti](#).

HLAVNÍ SÍLA A VELIKOST SOCHAŘSTVÍ SPOČÍVÁ ALE VE ZTĚLESNĚNÍ LIDSKÉHO IDEÁLU

Tyto ideály byly vytvořeny v klasickém období **starořecké společnosti** a v epoše **italské renesance**. Sochařství úzce souvisí s architekturou Jsou to sousoší na náměstích, na volných prostranstvích měst, na výšinách apod. **Umělec se však nevyjadřuje jen formou, obsahem a rozměry plastiky, ale i volbou materiálu.**

zejména tam, kde jde o monumentální rozměry. Materiál dává soše úplně jiný výraz, než jaký by měl „zobrazovaný“ předmět ve skutečnosti – v realitě. Struktura materiálu, opracování povrchu, působení světla a stínu, to vše s celkovou kompozicí tvoří obsah (záměr), který je dominantní. Zatím co architektura má i funkci užitnou, **je sochařství pouze zobrazující. Všechno umění, veškerý sochařův talent a um, je soustředěn na vzhledovou stránku a usiluje o trvalé zvětšení lidských ideálů prostřednictvím póz, gest, tělesné dokonalosti apod. (ve vztahu k figurální plastice). Ze sochařských děl vyvěrá fyzická krása, síla, touha po svobodě, lehkost i tíha..., ale i symbolismus moudrosti, vnitřní síly, čistoty prožitků atd. Je to umělecký obraz vytvořený z kamene, dřeva, hlíny, kovu...**

Busta Ludvíka van Bethovena

V raných údobích sochařského umění byly plastiky kolorovány (polychromovány). Zvláště středověké plastiky věrně zachycovaly vzhled lidí.

Polychromie se používá dodnes. V antickém umění byly bělostné mramorové busty a veškeré portrétní skulptury doplňovány v obličejové části očima z barevných drahokamů.

Tak jako v architektuře, tak i v sochařství sledujeme symbolický a specifický odraz epochy a společnosti. Mnohé plastiky vyjadřují i ztělesnění (obraz) celé dějinné, časové a historicky významné epochy.

Jako příklad uveďme deset obrovských sousoší na vítězném oblouku v Paříži. Alegorie těchto sousoší má název „Odchod armády“ a je od sochaře Rudea. Nejznámější z těchto sousoší je tzv. Marseillese (z r. 1792). Oblouk nechal postavit Napoleon I na oslavu svých vítězství.

V sochařství existuje jednota všech výrazových i zobrazujících prvků. Každé pohnutí myslí, vzrušení, zoufalství nebo soustředění, vyjadřuje sochař v obvyklých formách a výrazech, jež pozorujeme i v živých postavách. Sochař je však pozměňuje, ba mnohdy i některé stavební prvky sochy (svalstvo, pohyb...) přehání, aby překonal neživotnost materiálu a přiblížil se co nejvíce skutečnosti.

Překonat tvrdost, „kamennost“ materiálu, vdechnout do kamene, dřeva či bronzu život, je vrcholně umělecká práce. Samozřejmě to vše, včetně architektury již je socha součástí, vytváří organickou jednotu umělcova záměru (kompozice, rytmus, symetrie, pohyb, výraz, materiál...).

Řecké sochařství dosáhlo v historii a figurálním vývoji téměř absolutní dokonalosti. Chybí mu však výraz, který by měl být jednotný s dějem, jemuž se socha podřizuje. Například Myronův Diskobolos vyjadřuje veškerý pohyb a rytmus při vržení disku. Jen tvář (výraz) je strnulá a nehybná.

Mariánská socha
(tzv. Mariánský sloup), umístěná ve volné přírodě

Klasický příklad Božích muk - (popraviště).
Umístění ve volné přírodě, většinou u polních a lesních cest.

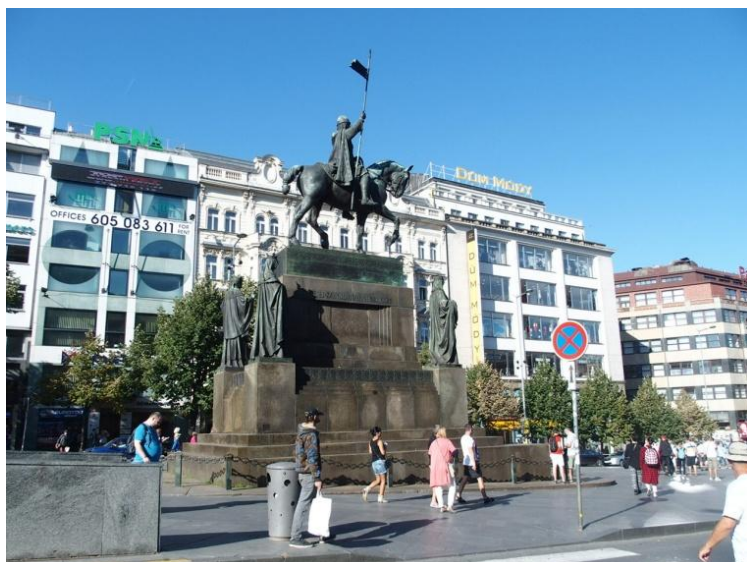

Bas-reliefy v chrámu v Edfu
(Egypt, 2. stol. př. n. l.)

Záměrem umělce musí být jednota obrazu (děje) a výrazu aby došlo k umělcově nejdůležitějšímu záměru k psychologickému působení.

Jezdecká socha Jana Žižky z Trocnova v Praze – Umístění na výšině. Na vrcholu kopce Vítkov na pražském Žižkově se hrdě tyčí socha Jana Žižky na koni, největší jezdecká socha u nás i v Evropě a třetí největší na světě. Monumentální umělecké dílo bylo v Praze na Vítkově odhaleno 14. července 1950, ve výroční den Žižkova zdejšího vítězství.

Monumentální figurální sousoší a současně jezdecká socha sv.Václava vévodí Václavskému náměstí v Praze .
(Příklad umístění na městských volných plochách)

C - FUNKCE MALÍŘSTVÍ

Malířství zaujímá jedno z nejdůležitějších postavení v umění vůbec. S malířstvím jsou nerozlučně spjaty další přidružené skupiny (techniky) plošného zobrazování. Sem patří např.: grafika, kresba, plakátová tvorba, písmomalířství..., ale i fotografie. Zatímco v architektuře pracuje umělec v reálném prostoru, pak výše uvedené techniky umožňují tvořit pouze v ploše. Jednotnou charakteristiku plošného zobrazování lze ovšem těžko ve svém komplexu pojmout, právě pro jeho ohromný rozvoj do zvláštních a specifických druhů (fresky, mozaiky, sgrafita...).

Problematika obrazu je skutečně specifická a obtížná. Nejde jen o monumentální malířství, které společně s jinými monumentálními plošnými technikami (fresky, mozaiky...) a plošnou užitkovou tvorbou vyžaduje samostatnou charakteristiku. Proto obecnou charakteristiku malířství popsat nelze. Tak jako architekturu a sochařství, tak i malířství je třeba chápat v historických i slohových proměnách. Ale malířství je třeba také chápat jako osobní zpověď umělce o jeho vztahu ke skutečnosti. Může tedy obraz hovořit o vztahu umělce k zobrazovanému, nebo o vztahu k sobě samému, ale i o obojím současně. Mezi nejčastější témata malířská patří malba portrétu a krajinomalba. Samozřejmě existuje ohromné spektrum témat, jež bychom mohli jmenovat. Například zátiší, figurální malba, zvířata, sportovní tematika, městská architektury, abstraktní bezpředmětná malba...). Zejména dnes, kdy jedna tendence a žánr v krátkých časových intervalech vystřídají jiné podle toho, co v dané době a v daném čase je „módní“. Nejen odívání podléhá módě, ale i umění.

Příklad monumentální malby:

Alfons Mucha – Slovanská epopej - [Zrušení nevolnictví na Rusi](#)

616 × 430 – olej na plátně

Monumentální freska od Michelangella Buonarotti v Sixtinské kapli.

**Detail z keramické mozaiky s tématikou Křížové cesty od ak.mal. Jana Köhlera
na svatém Hostýně**

V čem tedy spočívá funkce malířství, respektive funkce plošného zobrazování?
Protože současný bouřlivý vývoj malířských tendencí mohou zhodnotit až historikové za mnoho let protože v různých dobách u mnoha různých směrů a různých umělců (nebo skupin) je srovnávání rozdílné, musíme se vyjádřit objektivním pohledem, vycházejícím z historického hodnocení.

Malířské umění (stejně jako jiné umělecké směry) vyjadřuje vztah umělce k přírodě, k člověku a člověka ke společnosti a veškerému jeho objektivnímu dění a především k sobě samému. **Malířství transformuje hmotný i duchovní svět do dvou dimenzí, které určují plochu a z této plochy k nám promlouvá svět nový – neskutečný, ale viditelnější ve světle umělceva ideového záměru.**

Detail sgrafitové výzdoby na fasádě bývalé lékárny *U České koruny* (1891).
Podle návrhu Mikoláše Alše provedl Josef Bosáček (1896).
Kladno, třída T.G.M.

ZÁVĚR

Abychom pochopili funkci umění v životě lidské společnosti, bylo nutné alespoň částečně se zmínit o funkcích tří základních druhů umění. Ostatní druhy umění se z těchto základních druhů odvíjejí a mnohdy mají i diametrálně rozdílné tvůrčí postupy. Často je těžké definovat co je druh a co je typ. Nicméně je třeba výtvarné umění rozdělit na dva základní typy. A sice na umění **prostorové a umění plošné**. Tyto typy jsou pak specifikovány podle příslušných technik. Ovšem funkci umění můžeme také definovat jednou či dvěma větami, do nichž zahrneme veškeré druhy umění, tedy i mimovýtvarná.

Takových definic je ohromné množství a každý umělec má svůj vlastní a specifický názor podle toho, čím byl k tvůrčí činnosti motivován. Všichni jsou si však jednotní tím, co vyjadřuje ve své větě o umění Josef Čapek.

...Umění je natolik výrazem člověka a života a zdůrazňují - řádu, že opravdu hluboce až do základu obohacuje, rozšiřuje a dořešuje náš život...

(konec citace).

Redakční uzávěrka příštího čísla 30. září 2017

Na shledanou !

Zaplatil jsem již členský příspěvek Kč 35,- na r. 1923?

**Kdo zaplatil do konce února, obdrží
jako prémii původní lept a dřevo-
ryt, kdo zaplatil do 15. dubna ob-
drží jako prémii původní dřevoryt.**

**POTŘEBUJETE VYTISKNOUT
EXLIBRIS, NOVOROČENKU
NEBO JINOU DROBNOU GRAFIKU?**

Tisky z výšky (dřevoryty, linoryty, zinkové štočky)
až do formátu A4

VÁM VYTISKNE

Umělecká tiskárna
ART-TISK ŠUMICE
Uherskobrodská 110
687 31 Šumice
Telefon 723 920 492

Linoryt grafika Pavla Hanáka z Vracova – Ex libris Rudolf Příbyš
